

Ny forskning: Derfor oplever svenskerne færre arbejdsulykker

Nyt dansk-svensk forskningsprojekt peger på væsentlige forskelle mellem arbejdsforhold i Danmark og Sverige. Vi kan godt lade os inspirere i Danmark.

af Elisabeth Dørken

Det er ikke nogen nyhed, at svenskerne er bedre til det med arbejdsmiljø end danskerne. Under opførelsen af Øresundsbroen 1993-2000 var de danske byggesjak og byggepladser f.eks. markant hårdere ramt af ulykker end de svenske. Selv de svenskere, der arbejdede på danske byggepladser, var væsentligt mindre udsatte end deres danske kollegaer. Hvorfor har svenskerne bedre fod på ulykkesforebyggelsen?

Et stort dansk-svensk forskningsprojekt har nu kortlagt rammebetingelser og arbejdsvilkår i henholdsvis Danmark og Sverige. Med særligt fokus på bygge- og anlægsbranchen har svenske og danske arbejdsmiljøforskere fundet en række områder, hvor Danmark og Sverige adskiller sig.

11 forskelle mellem Danmark og Sverige

Ifølge projektleder Kent J. Nielsen, Arbejdsmedicin Herning, tegner undersøgelsen ikke et sort-hvidt billede af de forskellige dansk-svenske arbejdsforhold. Det er ikke sådan, at der foregår noget radikalt anderledes i Sverige. Men på den anden side er han heller ikke i tvivl om, at der er mulighed for at forbedre rammerne for arbejdsmiljøet på danske arbejdspladser. Projektet nævner 11 forhold, der har væsentlig betydning for forskellen i ulykkesforekomst mellem landene. Det er forhold på samfundsniveau (virksomhedsstørrelse, arbejdsmiljølovgivning og forsikringsstrukturer), organisationsniveau (ledelsesstil, ansættelsesvilkår og forholdet mellem erhvervsskoler og praktikvirksomheder) og individniveau (samarbejdsforhold, alkoholforbrug og fremtidsorientering).

Kent J. Nielsen vil imidlertid gerne fremhæve fire af dem, fordi de er umiddelbart påvirkelige – hvilket kan bedre arbejdssikkerheden i Danmark:

"For det første viser vores undersøgelse, at det svenske forsikringssystem har et større indbygget fokus på forebyggelse end det danske. Det kunne vi godt lade os inspirere af, f.eks. ved at bruge virksomhedernes arbejdsskadeafgifter direkte til forebyggelse. Lige nu ryger den indtægt bare i statskassen," fortæller Kent J. Nielsen.

"For det andet kan vi se, at svenskerne i højere grad end danskerne anvender en involverende ledelsesstil i arbejdet. Det betyder, at de aktivt inddrager medarbejderne i beslutningerne, planlægningen og udførelsen af arbejdsopgaverne. Det giver bedre samarbejde, planlægning, større ejerskabsfølelse og opbakning til ledelsens beslutninger – og det er væsentligt for sikkerhedsklimaet på en byggeplads."

"For det tredje kan vi se en markant forskel på rammevilkårene for erhvervsskoleelever og lærlinge i hhv. Danmark og Sverige. I Sverige er det erhvervsskolen, der har pligt til at finde en egnet praktikplads til eleverne – i Danmark skal eleverne selv finde én praktikvirksomhed, hvor de skal ansættes.

"Det betyder, at der ikke er fokus på, hvorvidt eleverne får en praktikplads, hvor sikkerheden bliver prioriteret højt. Det sker i større grad i Sverige. Det betyder også, at de danske elever i højere grad får en identitet som 'lærlinge', der refererer til mester og ikke som 'elever', der er mest knyttet til deres lærer. Hvis man i Danmark i højere grad kunne sikre, at det kun er gode praktikvirksomheder, med et reelt fokus på arbejdsmiljø, som uddanner lærlinge, kunne det

måske give fremtidens håndværkere en bedre og mere sikker uddannelse," mener Kent J. Nielsen.

Danskerne tænker ikke langsigtet

Projektleder Kent J. Nielsen fremhæver et sidste forhold, der har betydning for sikkerhedsadfærden på danske byggepladser:

"Vi kan se, at danske håndværkere ikke har så langsigtede overvejelser som de svenske. De tænker mere kortsigtet i planlægningen af arbejdet og udførelsen af opgaverne. Hvis man kan opnå en hurtig gevinst, økonomisk eller tidsmæssigt, er de danske håndværkere mere villige til risikobetonet adfærd end deres svenske kollegaer."

Ifølge Kent J. Nielsen er den adfærd mulig at ændre, hvis man ændrer på de strukturer, der tilskynder til den kortsigtede planlægning:

"I Danmark ser vi en højere forekomst af korttidsansættelser og håndværkerne oplever, at der er dårligere planlægning på deres arbejdspladser. Hvis vi kunne skrue på de forhold, så planlægningen blev bedre og medarbejderne fik længere ansættelser og dermed oplevede mere medansvar for forholdene i arbejdet, ville det muligvis give et bedre sikkerhedsklima," slutter projektleder Kent J. Nielsen.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen "Arbejdsulykker i Danmark og Sverige. Identificering af virkemidler og strategier, der kan overføres fra Sverige til Danmark" er udført af forskere ved Arbejdsmedicin Herning, Hospitalsenheden Vest, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, Arbets- og miljømedicin, Sahlgrenska Academy, Gøteborg.

Undersøgelsen blev udført i 2013-2016 og inddrog kvalitative og kvantitative delundersøgelser, registerkoblinger, spørgeskemaer, interview, observation og dokumentanalyser.

Undersøgelsen er støttet af Arbejdsmiljøforskningsfonden, Region Midtjyllands Sundhedsvidenskabelige Forskningsfond og AFA Försäkring.